

PODAGRA KASALLIGINING TURLARI VA SABABLARI

Samarqand davlat tibbiyot

universiteti magestranti

Tairova Sevinch Farxodovna

Anotatsiya : Podagra kasalligi asosan ikki turga bo'linadi: birlamchi va ikkinchi podagra. Birlamchi podagra metabolik va genetik omillar tufayli yuzaga keladi va qonda urat kislota darajasi ortishi bilan bog'liq. Ikkinchi podagra esa boshqa kasalliklar (masalan, buyrak yetishmovchiligi) yoki dorilar (diuretiklar) ta'siri natijasida rivojlanadi. Podagrali artrit – podagraning asosiy klinik belgilari bo'lib, og'riq, shishish va harakat cheklovlarini keltirib chiqaradi. Ushbu holat odatda barmoqlarda, ayniqsa katta barmoqda boshlanadi. Podagra tofi – bu urat kristallarining uzoq vaqt davomida bo'g'imlarda yoki teri ostida to'planishi natijasida paydo bo'ladi va kasallikning surunkali shakliga aylanishi mumkin. Tofi podagrali artritning kechikkan shakli bo'lib, bo'g'imlarda doimiy deformatsiyalarni keltirib chiqaradi.

Kalit so'zlar: semizlik, alkogol, purinlar, bo'g'im yallig'lanishi, etnik farqlar, jinsiy farqlar, urat kristallari, kasallik tarqalishi, profilaktika.

Epidemiologik xususiyatlar: Podagra kasalligi dunyo bo'ylab keng tarqalgan bo'lib, uning prevalensiyasi ko'plab mamlakatlarda o'sib bormoqda. Eraklarda kasallik o'rta yoshlarida, ayollarda esa menopauza boshlanishi bilan ko'proq uchraydi. Epidemiologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, podagra kasalligi, asosan, eraklarda 30-50 yosh oralig'ida tarqaladi, ayollarda esa 60 yoshdan keyin kasallikning tarqalishi ortadi. Bu jinsiy farqlar urat kislota metabolizmi va estrogen darajasining ta'siri bilan bog'liq. Podagra kasalligining tarqalishiga semizlik, ortiqcha alkogol iste'moli, qandli diabet, hipertoniya va qonda urat kislota miqdorining oshishi kabi risk omillari ta'sir

ko'rsatadi. Semizlik va ortiqcha vazn podagra olib keluvchi asosiy faktorlar sifatida ajralib turadi, chunki ular urat kislota miqdorining oshishiga yordam beradi.

Etnik va geografik farqlar mavjud. Masalan, Yangi Zelandiyada Maori va Polineziya xalqlari orasida podagra kasalligi yuqori darajada tarqalgan, shu bilan birga, Sharqiy Osiyo mamlakatlarida, ayniqsa Xitoy va Yaponiyada, podagra ko'proq uchraydi.

Adabiyotlar va ilmiy manbalar: Podagra kasalligi va uning turlari haqida mavjud ilmiy maqolalar, monografiyalar, tibbiy jurnallar va klinik qo'llanmalardan foydalanildi. Asosan, pubmed, Google Scholar va boshqa tibbiy ilmiy bazalarda joylashgan zamonaviy tadqiqotlar va sharhlar o'rganildi.

Epidemiologik tadqiqotlar va statistik ma'lumotlar, shu jumladan, podagra kasalligining tarqalishi, risk omillari va jinsiy, yosh, etnik farqlar bilan bog'liq statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

Risk omillari. Semizlik: Podagra kasalligining rivojlanishining eng katta xavf omili bo'lib, tana vaznining ortishi urat kislota miqdorining oshishiga sabab bo'ladi. **Alkohol iste'moli:** Pivo va sharobda mavjud bo'lgan purinlar urat kislota miqdorining ortishiga olib keladi, bu esa podagra kasalligini keltirib chiqaradi.

Oziq-ovqat tarkibi: Qizil go'sht, dengiz mahsulotlari, organik go'shtlar va ba'zi boshqa purinlarga boy oziq-ovqatlar podagra kasalligi rivojlanishini tezlashtiradi.

Genetik moyillik: Podagra kasalligi oila a'zolari orasida ko'proq uchraydi, bu esa uning irsiy tabiatini tasdiqlaydi.

Muhokamalar: Podagra kasalligi global salomatlik masalasiga aylanib, zamonaviy hayot tarzining salbiy oqibatlaridan biri bo'lib qolmoqda. Kasallikning turlari va epidemiologik xususiyatlarini o'rganish, uning tarqalishining asosiy sabablarini aniqlash va samarali davolash usullarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Podagra kasalligining eng keng tarqalgan shakli birlamchi podagra

bo'lib, u ko'pincha genetik va metabolik o'zgarishlar natijasida yuzaga keladi. Ikkinchi podagra esa boshqa kasalliklar yoki dorilar ta'sirida rivojlanadi. Ushbu kasallikning turlari va klinik alomatlarini tushunish, uning samarali davolanishi va oldini olish uchun zarur.

Natijalar: Kasallikning klinik belgilari bo'g'implarda og'riq, shishish va harakat cheklovlaridan iborat bo'lib, podagrali artrit va podagra tofi kabi holatlar kasallikning kechikkan shakllaridir. Podagra tarqalishi erkaklar orasida o'rta yoshlarda, ayollarda esa menopauza davrida ortadi. Semizlik, ortiqcha alkogol iste'moli, noto'g'ri ovqatlanish, genetik moyillik va boshqa surunkali kasalliklar podagra rivojlanishiga sabab bo'lgan asosiy risk omillaridir. Epidemiologik tadqiqotlar podagra kasalligining tarqalishini ko'rsatadi va ushbu kasallikning asosiy xavf omillari, jumladan, semizlik, ortiqcha alkogol iste'moli, noto'g'ri ovqatlanish va irsiyatni aniqlaydi. Kasallikning yuqori prevalensiyasi erkaklar va ayollar orasida o'ziga xos taqsimlanadi, shuningdek, etnik va geografik farqlar ham mavjud. Shunday qilib, podagra kasalligining oldini olish uchun, yuqoridagi risk omillarini aniqlab, ularga qarshi profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Shu bilan birga, podagra kasalligini davolashda farmakologik usullar va non-farmakologik yondashuvlar birgalikda qo'llanilishi kerak. Ular orasida urat kislotasi darajasini boshqarish, dietani tuzatish, jismoniy faollikni oshirish va alkogolni kamaytirish muhim o'rin tutadi. Kasallikning surunkali holatlarida podagra tofi va podagrali artritning oldini olish uchun, davolashni tez boshlash va kasallikni boshqarish zarur.

Metodologik sharh: Podagra kasalligining profilaktikasi va davolashiga oid amaliy tavsiyalarni o'rganish va ulardan samarali strategiyalarni ishlab chiqish uchun mavjud klinik usullar, farmakologik davolash yondashuvlari va non-farmakologik choralar (diet, jismoniy faollik) ko'rib chiqildi.

Xulosa. Podagra kasalligi, uning turlari va epidemiologiyasi bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlar, kasallikning murakkab va turli xil omillarga bog'liq bo'lgan bir holat ekanligini ko'rsatadi. Podagra asosan ikki shaklda uchraydi: birlamchi va ikkinchi podagra. Birlamchi podagra genetik va metabolik o'zgarishlar tufayli rivojlanib, qonda urat kislotasi darajasining oshishiga olib keladi. Ikkinchi podagra esa boshqa kasalliklar yoki dorilar ta'siri natijasida yuzaga keladi.

ADABIYOTLAR

1. Nizomiddinovich T. F. et al. EXPERIMENTAL MYOCARDIAL INFARCTION LDH BILAN CORRECTION OF NATHIJALARI: Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 6. – №. 1. – C. 63-68.
2. Nizomiddinovich T. F. et al. QON TOMIR KASALIKLARIDA ENOSNING O'RNI: Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 6. – №. 1. – C. 56-62.
3. Sh, Xushnazarov Z., L. Kenjayeva, and F. N. Toshboyev. "PIRRILO [2, 3-D] PRIMIDINLARNING BIOLOGIK FAOLLIGI." *TADQIQOTLAR. UZ* 39.5 (2024): 30-35.
4. Sh X. Z., Toshboyev F. N., Izatullayev S. A. PRIMIDIN HALQASI ISHTIROKIDA SINTEZ VA PRIMIDINNING BIOLOGIK FAOLLIGI //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – T. 38. – №. 5. – C. 28-34.
5. Toshboyev F. N., Tashanov O. S., Izatullayev S. A. Oziqa tarkibidagi spirtlarni oksidlanish jarayonini matematik modilashtirish orqali xisoblash //golden brain. – 2023. – T. 1. – №. 28. – C. 117-120.
6. Toshboyev F. N., Iskandar o'g'li M. S., Fayzullo o'g'li S. S. XITIZAN VA SUT ZARDOBI BILAN OZIQLANTIRILGAN BROILER JO'JALARINING

- BIOKIMYOVIY KO'RSATKICHLARI //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – Т. 14. – №. 1. – С. 78-80.
7. Toshboyev F. N. et al. SELECTIVITY OF YKS CATALYZATION IN THE SYNTHESIS OF VINYL ACETATE FROM ETHYLENE AND ACETIC ACID //World of Scientific news in Science. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 31-35.
8. Nizomiddinovich T. F., Abdimannonovich I. S., Zoirovich A. J. Of organic substances by thin layer chromatographic method //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – Т. 14. – №. 1. – С. 70-72.
9. Toshboyev F. N., Bobokulova S. A., Suyunova M. O. Synthesis of vinyl acetate from acetylene with the participation of a nanocatalyst and study of its kinetics //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 11-18.
10. Тошбоев Ф. Н., Ахмадов Д. З., Эшанкулов З. А. Динамика нитрергической системы при гиперхолестеринемии //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – Т. 14. – №. 1. – С. 73-77.
11. Baykulov A. K., Toshboyev F. N., Akhmadov J. Z. BIOCHEMICAL AND PHYSIOLOGICAL CHANGES IN PARASITE PARAMETERS IN THE HOST-PARASITE RELATIONSHIP //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 257-262.
12. Xudoyberdiyev I. I. et al. Etilen va sirka kislotadan vinilasetat olinishi jarayonining fizik-kimyoviy asoslari //Zamonaviy fan va ta'lim yangiliklari xalqaro ilmiy jurnal. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 59-62.
13. Toshboyev F. N., Akhmadov J. Z., Eshonqulov Z. A. ETHYLENE OXYACETYLATION REACTION KINETICS LEARN //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 253-256.
14. Тошбоев Ф. Н., Анваров Т. О., Изатуллаев С. А. ОПРЕДЕЛЕНИЕ PH СРЕДЫ ЛЕКАРСТВЕННЫХ ВЕЩЕСТВ ПОТЕНЦИОМЕТРИЧЕСКИМ МЕТОДОМ //World of Scientific news in Science. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 166-169.

15. Baxodirovich S. S., Nizomiddinovich T. F., Ergashboevna E. M. GAZARALASHMALARINI NAZORAT QILISHNING TERMOKATALITIK USULI //Journal of Universal Science Research. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 276-281.
16. Байкулов А. К., Муртазаева Н. К., Тошбоев Ф. Н. ДИНАМИКА ВЛИЯНИЯ ЛАКТАТДЕГИДРОГЕНАЗЫ ПРИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОМ ИНФАРКТЕ МИОКАРДА //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 3. – С. 244-251.